СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

РІК XLV. Ч. 301. Джерзі Сиґі, Н. Дж., вівторок, 28-го грудня 1937. — No. 301. Jersey City, N. J., Tuesday, December 28, 1937. VOL. XLV.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союза: BErgen 4-0807. THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

ВЕЛИКИЙ УСПІХ ПЕРШОГО КОНЦЕРТУ НАШИХ АРТИСТІВ З КРАЮ

ДІТРОЙТ. — (Телеграма до „Свободи"). Концерт пані Марії Сокіл і Антона Рудницького, що відбувся в неділю, 26 грудня ц. р., в Чедсей Авдиторіюм у Дітройті, був великим успіхом. Було поверх 1,200 людей. Артистів приймала публика з великим ентузіязмом, нагороджуючи їх виступи щирими оплесками і цвітами. Пані Сокіл відзначилася виконанням арій з опер, але цілковито захопила публику українськими піснями. Публика була надзвичайно задоволена. В часі перерви д-р Кібзей завізвав присутніх, щоб складали жертви на Українську Лічницю у Львові, щоб від дітройтських українців була в тій лічниці окрема памятка. Публика відгукнулася на те в той спосіб, що зложила 300 долярів. На загальне домагання порішено влаштувати в Дітройті ще один концерт в дні 6 березня 1938 р., в якому знов виступилиб наші артисти, а разом з ними злучені місцеві хори і місцеві музичні таланти.

ТВОРЯТЬ МІЖНАРОДНЮ АКАДЕМІЮ НАУК.

ІНДІЯНАПОЛІС (Індіяна). — Американська Асоціяція для Поступу в Науці рішила враз з іншими академіями наук, головно демократичних народів, оснувати одну спільну міжнародню академію, якої завданням булоб впливати на розвій нашої цивілізації, втручуючись також до політичних справ. Та академія виконувалаб подібну ролю, що її виконував у середновіччі французький університет у Сорбоні, що устами свого передового вченого, Жільсона, говорив: „На світі є духовий порядок реальних річей; абсолютним правом цього порядку є осуджувати навіть державу й евентуально увільнити нас від її гнету".

„НОВИЙ РОЗДІЛ" ГОТОВИЙ ДО БОРОТЬБИ З НУЖДОЮ.

ВАШИНҐТОН. — Заступник федерального прокуратора, Роберт Джексон, виголосив минулої неділі через радіо промову, в якій сказав, що „новий розділ" готов до дальшої боротьби з нуждою. Хоч тепер слідний знову застій у бизнесі і звязане з ним безробіття, то „новий розділ", говорив Джексон, не дасть тому застоєві поглибитись, лише розпічне з ним безпощадну боротьбу. За цей застій Джексон винуватив великі компанії, які своєю політикою душать інших і себе. Бо через великі ціни на продукти вони зменшили консумцію тих продуктів, а тимсамим у своїх власних фабриках викликали безробіття.

ВІД ЯЛИНКИ МАЛО НЕ ЗГОРІЛА ЦІЛА РОДИНА.

НЮ ЙОРК. — Показується, що навіть електричні жарівки на різдвяних ялинках не є запорукою проти вогню. В Ню Йорку одна мати двох дітей лишила електричне освітлення на деревці впродовж ночи. А що ізоляційні дроти на цього роду освітленні є, як звичайно, дуже драгливі, тому наступило „схрещення току" (шорт соркит), внаслідок чого занялася ялинка. У вогні сильно попеклася мама і діти. Якби не сусіди, то вони булиб згоріли.

АМЕРИКА НАТИСКАЄ НА МЕКСИКО.

ВАШИНҐТОН. — Американський уряд зробив натиск на Мексико і загрозив, що коли мексиканський уряд буде далі переслідувати в себе американські фірми, то Америка зачне приноровлювати зо свого боку також економічні репресії і в першу чергу перестане купувати мексиканське срібло, яке приносить Мексикові 12% усього національного приходу. Мексико, хоч має тепер так званий „соціялістичний" уряд, то проте до чужинецьких компаній приноровлює утиски, щоб їх виперти з краю і дати нагоду розвинутись рідним фірмам.

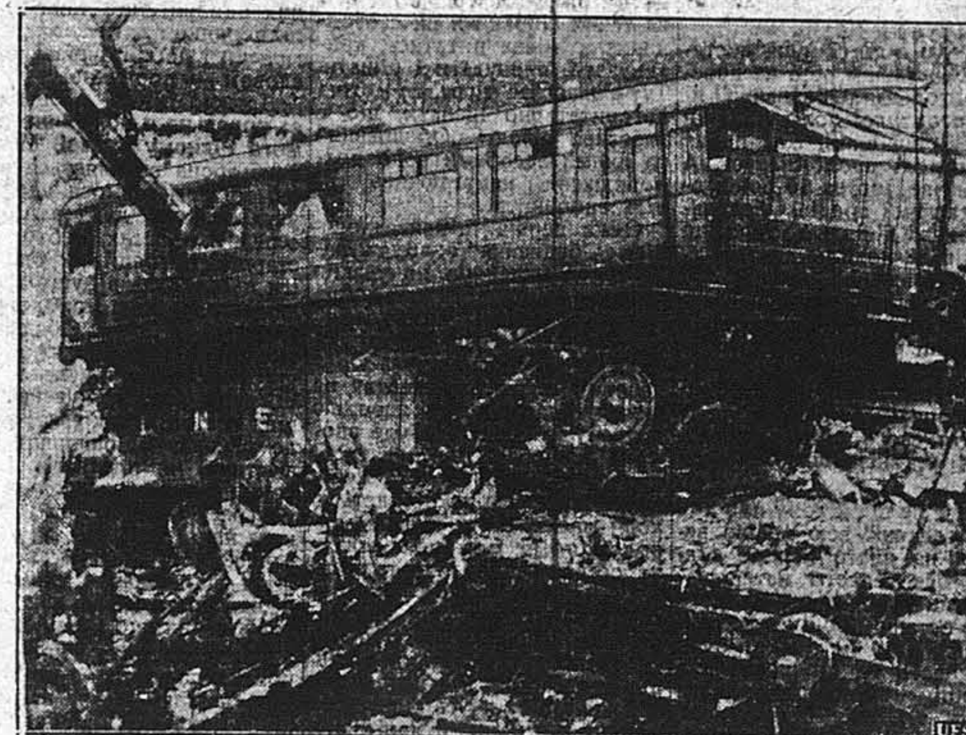
ЗМЕНШУЄ СТРАХ ПЕРЕД ВОЄННИМИ ҐАЗАМИ.

ВАШИНҐТОН. — Знавезь ґазової війни, полковник Прентис, опублікував статтю, в якій говорить, що страх перед воєнними ґазами серед широкого загалу є непомірно роздутий. Ґази далеко не представляють такої небезпеки, як це люди собі уявляють. Бо перед ґазами можна знаменито оборонятися. Дуже добре обороняють перед ґазами ґазові маски та вбрання, а також ґазові криївки.

РЕВМАТИЗМ ПРИЧИНОЮ БОЖЕВІЛЛЯ.

ІНДІЯНАПОЛІС. — На конґресі вчених проф. Бруч виголосив доклад, в якім сказав, що ревматизм серця не лиш остаточно прискорює смерть, але також є причиною найбільш поширеної умової недуги, званої „деменція прекокс", себто хвороби „роздвоєної особистости".

СВІТ В ОБРАЗКАХ

34 ОСОБИ ВТРАТИЛИ ТУТ ЖИТТЯ.

Підчас сніговиці поспішний поїзд, що їхав з Единбурґу до Ґлазґова, в Шотляндії, наїхав коло стації Кеселкарі на їдучий у тому самому напрямі особовий поїзд. 34 особи згинули на місці і 60 були тяжко покалічені. Три вози поспішного поїзду звалилися в рові один на другий. „Все виглядало на сцену битви", говорив один подорожний, що був у катастрофі.

Відомо, такі події трапляються не тільки в Шотляндії. Бувають вони й в Америці. І звісно, що жертвами катастрофи падуть не лише люди, що їдуть у поїзді. Багато з тих, що погибли, лишили родини, які часто відчувають смерть у катастрофі дуже болючо. Зарадою на такі втрати є забезпечення людини в певній запомоговій організації.

„20 РОКІВ НИЩЕННЯ СВІТУ".

Під таким заголовком появилася в берлінському „Фелькішер Беобахтер"-і стаття А. Розенберґа, в якій особливо яскраво підкреслено незавидну долю мистців і письменників під сталінським чоботом. „Переслідують там навіть письменників, що змальовують культурну самобутність якогось народу. Їх вязнять і розстрілюють, якщо вони противляться перещеплюванню жахливої московської „ідеольоґії" в Україну, Кавказ, чи інші поневолені большевиками країни".

ЗАРІЗАВ МАЧУХУ.

В селі Кортелісах, повіт Ковель, 15-літній Дмитро Сидорук зарізав ножем свою мачуху. Мачуха лихо поводилася з хлопцем. Тепер Сидорука судив суд і засудив на дім поправи.

ДИВНИЙ ВИПАДОК ЖИДА-ВИХРЕСТА В ТЕРНОПОЛІ.

Дня 6. листопаду урядовець маґістрату в Тернополі, 59-літній жид Генрик Вартенфельд, прийняв хрест. Другого дня оженився він з католичкою. Третього дня рознеслась вістка, що Вартенфельд помер. Він мав жінку й діти, одначе з переходом на християнство його подружжя було вже неважне. 12. листопаду рано в Тернополі рознеслась нова вістка, а саме, що його одноденна жінка повісилась на стриху при вулиці Стромій.

КРІВАВІ ІМЕНИНИ.

Підчас іменин у Дмитра Марутяка в Малковицях, повіт Городок, у бійці Іван Марутяк зранив тяжко серпом Гриня й Василя Шандрів. Василь Шандра зарізав ножем Марутяка. Вбивника арештували.

В СПРАВІ ПОБАЖАНЬ У СВЯТОЧНОМУ ЧИСЛІ.

З огляду на те, що святочні оголошення вимагають довшого часу для відповідного укладу, просимо всіх бизнесменів та громадян, що рефлектують на такі святочні побажання в специяльному різдвяному числі, що вийде 7-го січня 1938-го року, присилати їх завчасу.

Адміністрація „Свободи".

ПО ПЯНОМУ.

В мешканні Сабіни Щенсневич при вул. За монастирем у Тернополі розігралася кривава трагедія. Прийшло до неї пяне товариство, з якого Антін Богач став залицятися до Марії Пуклич. Коли Марія, замужня жінка і мати двох дітей, не хотіла йти на руку пяному Богачеві, цей добув револьвер і ранив її в голову, після чого відобрав собі життя. Тяжко ранену Пукличеву відставили до шпиталю.

ДВА МІЛІЯРДИ ФРАНКІВ ЧУЖИНЦІ ЗАЛИШИЛИ У ФРАНЦІЇ ПІДЧАС СВІТОВОЇ ВИСТАВИ.

Торговельна комісія палати послів у Парижі радила над справою світової вистави. Ствердили, що до 1937 р. видатки на цю виставу були 1,380,000,000 франків, разом з видатками на т. зв. тривалі інвестиції. Впливи були 160 міліонів. Зате користь з туристичного руху для Франції була величезна. Виставу відвідало коло міліона чужинців, що залишили в краю щонайменше 2 міліярди франків. Комісія ухвалила продовжити виставу ще 1938-го року.

КРІВАВА ТРАҐЕДІЯ НА ГОМСТЕДІ.

Понура траґедія скоїлася в непривітній лісистій околиці на півночі від Бонивил, в Алберті. Коли 40-літня Марія Саґанюк клала дітей до сну в бідній хатині на гомстеді, підійшов до вікна її рідний 44-літній брат Федь Николишин і два рази стрілив крізь шибу. Одна куля поцілила сестру в рамя. Николишин крикнув: „Завтра вночі я ще зайду і решту вас вистріляю", і відійшов.

Зранена мати даремно старалася затамувати кров, а найстарші її діти, 10 і 11-літній хлопець, обложили її подушками, щоби було їй легче. Пізно вночі мати вмерла з упливу крови, а діти провели решту ночі в жаху і серед плачу. Рано вони побігли до найближчого сусіда, який повідомив поліцію. Пополудні поліція знайшла вбивника неживого в трупарні на цвинтарі, де він відобрав собі життя.

Мотивом злочину була ненависть через гомстед, бо Николишин мав гомстед у сусідстві, а безпосередньою причиною була ревізія в Николишина, де поліція знайшла самогон. Николишин підозрівав за донос Саґанюків.

Батько родини, старий Саґанюк, працював у той час у дистрикті Моркем, 40 миль на полудне від Бонивил.

РАБІН ЗОРҐАНІЗУВАВ СТРАЙК.

В Отинії між Станиславовом і Коломиєю забракло гроша в касі жидівської віроісповідної громади й тому не виплатили тижневих платень рабінові, різникам і іншим функціонарам релігійного культу. На зарядження рабіна всі згадані функціонарі проголосили страйк. Жиди в Отинії не мають мяса з обрядового вирізу.

ПРИГАДУЮТЬ СМЕРТЬ ПЕРШИХ ВОЇНІВ ВІДРОДЖЕНОЇ УКРАЇНИ

ЛЬВІВ. — „Вшановуємо Крути, віддаємо поклін Тіням Героїв Базару. Але забули ми про Тих, що на шляху творення Української Збройної сили, по Українських Січових Стрільцях, перші лягли трупом уже в обороні Української Державности" — пише Петро Сагайдачний у „Новім Часі". І пригадує, що рік-річно ми повинні також шанувати память тих 16 козаків І. Полку ім. гетьмана Богдана Хмельницького, що то був висланий на фронт Центральною Радою і був при виїзді з Києва 8. серпня 1917 року нападений в підступний спосіб московськими частинами, дончаками і кірасирами, причому 16 козаків цього полку згинули і 30 були поранені. Це були перші поляглі Воїни відродженої України.

ВІД ЖИДІВ ҐРІЗНІШІ — УКРАЇНЦІ.

ЛЬВІВ. — Дня 11. грудня відбулися в Технольоґічнім Інституті у Львові збори польських леґіоністів та представників польських студентів, від соціялістів аж до вшехполяків, щоб обговорити справу молоді. Промовці згідно ствердили, що жидівська небезпека не є найбільша, бо найґрізнішою є — українське питання. Ухвалено резолюції, в яких накликувано польське громадянство проти українців.

ПРЕЗИДЕНТ ФРАНЦІЇ ОГЛЯДАЄ УКРАЇНСЬКУ ПРЕСУ.

ПАРИЖ. — Офінор повідомляє, що підчас закриття всесвітньої вистави президент французької республики, Лебрен, обходячи павільон преси, спинився перед українським кіоском і дуже дивувався з розвитку української преси, яка була йому зовсім незнана. Пояснення давав директор павільону преси, який пояснив, що не виставлено преси з Великої України з причини большевицьких переслідувань. Президент затримався перед українським павільоном значно довше ніж перед іншими.

ПРОПАЛА „ГАЛИЦЬКА" КАСА ОЩАДНОСТИ.

ВАРШАВА. — Польський уряд не може стерпіти, щоб іще десь існували такі назви як „Галичина" чи „галицький". Ось тому рада міністрів приняла законопроект про перемінену назву „Галицької Каси Ощадности у Львові" на „Центральну Малопольську Касу Ощадности у Львові".

ДЕСЯТИЛІТТЯ „ЧЕРВОНОЇ КАЛИНИ".

ЛЬВІВ. — Видержав 10 років існування „Літопис Червоної Калини", журнал воєнних споминів та історії, що зібрав і далі збирає цінні памятки нашої великої минувшини.

НЕ ДОЗВОЛЕНЕ І „СВЯТО ПІСНІ".

ЛУЦЬК (Волинь). — Польське староство заборонило кружкові „Сільського Господаря" в Яблонім влаштувати „Свято пісні", і то „зе взґлєнду на пожондек публічни".

СОРОКЛІТТЯ ВАСИЛІЯНСЬКОЇ ДРУКАРНІ.

ЖОВКВА. — Від 1897 р. є Жовква важним українським видавничим і друкарським осередком. Друкарське підприємство, наскрізь модерне, є власністю оо. василіян. Розвинули його оо. василіяни від одної ручної машини. Друкували братчики, а редаґували отці. Найважнішим видавництвом є науковий журнал „Записки Чина св. Василія Великого". Найбільш поширеним виданням є „Місіонар". Друкарня була визнана ще за Австрії за підприємство першої кляси. Між іншим друкує в ній книжки і секретаріят Ліґи Націй. Від первопочинів донині в проводі друкарні стоїть о. Герман Бідолах.

ЯПОНЦІ ВРАДУВАНІ.

ТОКІО. — Японський уряд, а властиво ціла Японія, надзвичайно втішені, що Злучені Держави приняли до відома японське виправдання у справі затоплення американського воєнного корабля „Панай". Думають, що та справа вже покінчена.

НАПРУЖЕННЯ МІЖ ІТАЛІЄЮ И АНҐЛІЄЮ.

ЛОНДОН. — Британський уряд заповів, що зачинає протиіталійську пропаґанду. Є це відповіддю на те, що Італія продовжує радіову пропаґанду, якою бунтує арабів проти Великої Британії та компромітує британську державу перед народами Сходу.

ВИДЕРЖУЮТЬ НАСТУП.

ГЕНДАЙ. — Червоний еспанський уряд подає в комунікаті, що революційні частини ген. Франка ще далі держаться у місті Теруел. Ціле місто є окружене червоними військами. Саме місто в полумінях. Та жовніри революційної армії не піддаються, а держаться на своїх позиціях до останку.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays by the Ukrainian Press and Book Co., Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

За оголошення редакція не відповідає.

В Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

НЕВДАЛА СЕСІЯ

Що спеціяльна сесія конґресу, котру президент Рузвелт охрестив був необхідною, не виконає майже ні одної точки з усеї наміреної президентом програми, нині майже не підлягає ніякому сумнівові.

Одинока справа з президентової програми, яку ця сесія посунула трохи вперед, це справа мешкань. Тут конґрес зробив деякі кроки для вирішення цеї преважної справи, але й ці кроки дуже хиткі й мабуть недолужні, а крім того конґрес брався до справи не так з наміром вирішувати мешкальну скруту, як радше з наміром помагати зростаючому безробіттю.

Поза цею справою підсумок діяльности надзвичайної сесії конґресу справді сумний. Не зроблено нічого передовсім для встановлення законом межі довготи праці та мінімальної робітничої заплати. Проєкт, що вийшов з конґресу, мав стільки недостач, що проти нього виступили навіть робітничі юнії, що за нього в засаді найбільше побивалися. Це дало нагоду назадницьким ґрупам у конґресі відложити цілий проєкт до часу, поки рак свисне.

Складний проєкт про допомогу фармерам теж відкладається через сварку партій і ґруп. До чого ця сварка доходить, видно хочби з заяви секретаря рільництва в кабінеті президента Рузвелта, в котрій він закликає законодавців з фармерських околиць не валити робітничого законодавства, бо тоді законодавці з промислових околиць будуть валити проєкти на поправу долі фармерів.

Справи реорґанізації урядових департаментів, про котру президент Рузвелт свого часу сказав замітні промови, навіть не рухано. Не рушено теж справи боротьби проти великих бизнесових комбінацій, що нищать менші бизнеси й визискують покупців.

Вислідом сесії в першу черґу буде зменшення авторитету президента Рузвелта. Це було в програмі консервативних і назадницьких круґів, що все поборювали суспільні реформи президента. Цим разом до цього допустила Демократична Партія, партія президента, через те, що вона немала в конґресі доброго проводу; а не мала вона доброго проводу через те, що не має одної обєднуючої засади, але розбіжні інтереси й опінії.

Президентові Рузвелтові давніше вдавалося виробляти зо своєї партії досить справне законодатне знаряддя, але цим разом йому це не вдалось. Не вдавалося либонь тому, що Демократична Партія добула собі подавляючу більшість у конґресі. З такою перевагою прийшла недбалість і байдужність до спільної акції. Що з такого наставлення дуже легко може прийти до комплетної законодатньої невдачі й остаточного розгрому партії при наступних виборах, цього теж можна легко сподіватися.

ЧЕРГОВИЙ РІК ПРАЦІ „ОБЄДНАННЯ"

(Звіт секретаря д-ра Л. Мишуги, зложений 18. грудня б. р. на річних нарадах Виконного Комітету „Обєднання").

В листопаді минуло **15 років** від перших нарад першого Виконного Комітету „Обєднання Українських Орґанізацій в Америці". І нам здається, що вже те, що **від 1922 року** могла вдержатися серед нас в Америці політична, а заразом і культурно-гуманітарна народня установа, і вести свою працю без перерви, місяць за місяцем, рік за роком, і постійно та правильно, в означенім часі, здавати завжди публичні місячні звіти, а крім того відбувати правильно свої річні наради і трилітні конґреси — є вже правдиво **позитивним явищем** у нашім українсько-американськім житті.

Важною є ще й інша обставина. В останнім році не поведено заходами „Обєднання" якоїсь особливої політичної чи гуманітарної акції. Але праця на тім полі продовжалась. А це означає, що за 15 років освідомляючої праці „Обєднання" ми вже дійшли до того, що навіть тоді, коли не діються якісь надзвичайні події, що спричинювалиб якісь надзвичайні відрухи, наша іміґрація в Америці виповнює свої обовязки, як політичної так і гуманітарної натури, без особливої принуки. І це теж треба вважати свого роду **моральним і орґанізаціним здобутком.**

Важне це ще й тому, що хоч в „Обєднанні" всю працю ведеться на чисто ідейній підставі, без усякого матеріяльного винагородження, то проте й в останнім році не забракло таких, що їм тяжко було переживати те, що українці в Америці змогли вдержати стільки літ таку орґанізацію, яка попри культурно-гуманітарну сторону своєї праці в потребі **репрезентує нашу іміґрацію** ще й з політичного боку як зорґанізоване, здисципліноване й ідейно обєднане національне тіло. Навіть між тут родженою молоддю знайшлися такі, що не могли зрозуміти, щоб серед нашого народу можна було вдержувати таку орґанізацію як „Обєднання" природнім способом і з задержуванням тих демократичних засад, які характеризують американську демократію. Тій обставині треба мабуть приписати те, що знайшовся хтось із молодшої ґенерації, що намагався переконувати нашу молодь на конґресі Ліґи Української Молоді Північної Америки, що „Обєднання" сприяє диктатурі й схиляється до фашизму, себто до ідеольоґії, яка не відповідає американському духові, а тимсамим і духові тут родженої й вихованої української молоді. Тут підкреслю, що саме цей випадок заважив на тім, що „Обєднання" влучило у програму сьогоднішніх нарад **виміну думок між старшим і молодшим поколінням** у ріжних актуальних справах. І саме тому рішили ми запросити на ці наради публичним закликом — нашу молодь. А зробили ми це ще тому, щоб з молоді не виростали анархічні елементи, подібні до тих зо старшого покоління, що анархізували наше життя в Америці десятки літ і спиняли всяку творчу працю. Ми бажалиб, щоб ті з молоді, що забирають у публичних справах голос, пізнали наші думки й наміри і наш спосіб ведення народньої роботи — з першого джерела. Бо тут, на таких зібраннях як сьогоднішнє, є місце питатись, критикувати, плянувати і рішати. Тут є властиве місце, де можна авторитативно пізнати, що є властиво ціллю „Обєднання" та якими засобами воно розпоряджає, намагаючись ту ціль виповнити.

Отже перша й найважніша ціль „Обєднання" є: **збуджувати серед українців почування потреби жертвувати для добра загальної справи.** „Обєднання" виходить із засади, що як людина не є спосібна раз-у-раз давати матеріяльну жертву на якусь благородну, народню потребу, то вона не буде спосібна в потребі жертвувати і своїм життям. А що без жертви життя в нас не обійдеться, коли маємо стати вільним народом, то не можемо, очевидно, обійтись і без підготови до тої великої жертви. А тою підготовою є збудження цеї моралі, яка наказує людині не бути глухою на ніякий поклик, що вимагає від нас матеріяльної жертви на якусь вищу громадянську ціль: гуманітарну, політичну чи культурну.

„Обєднання" ставить при тій жертвенності ще одну вимогу, моральної й практичної натури. Треба по можности жертвувати в такий спосіб, щоб ліва рука не знала, що права дає. А це значить, що не треба за жертву по кілька разів дякувати, що не треба її аж кілька разів проголошувати в кількох ґазетах, і то в ґазетах тутешніх і в старім краю, що не треба видавати за неї аж кілька посвідок, і то одну тут, а другу з краю. Все те не потрібне. Воно тільки забирає багато труду і пожирає поважний грошевий видаток, а заспокоює тільки честилюбність одиниць. Ось саме тому „Обєднання" **сцентралізувало висилку жертв** до краю, звівши видатки збірки і висилки до найменшого мінімуму і завівши притім якнайгострішу громадянську контролю як щодо збираних так і висиланих грошей.

До „Обєднання" присилає жертви українська іміґрація в Америці. Й українська іміґрація їх висилає. Як у краю оголошують жертви, вислані через „Обєднання", то там не подають ніколи якоїсь особи, якогось урядника з „Обєднання", а **подають як жертводавця: українську іміґрацію в Америці.** Ось таким способом ми вислали за останніх 14 років на край $285,136.57, а в останнім році — вислали $20,764.39. Значить, за 15 років існування „Обєднання" ми вислали через цю орґанізацію на допомогу Рідному Краєві **$305,900.96.** Вже те одно повинно переконати загал про те, що така централізована добродійна акція, як її веде „Обєднання", є добра й корисна. Та, як відомо, проти цеї централізації є ще далі бунт з боку деяких кол. Та, не зважаючи на те, треба ствердити, що в Америці є вже велике число здисциплінованих одиниць, що таки вміють підпорядковувати своє „я" загальній і добрій справі, одним словом — порядкові.

Другою ціллю „Обєднання" є: **моральна є політична допомога Рідному Краєві.** Моральна сторона виявляється в тім, що ми намагаємося вдержати українського духа в Америці серед нас самих, себто серед старшої іміґрації, як теж вповіти цього духа в душу тут родженого нашого молодого покоління. Ту ціль „Обєднання" виконувало таким способом, що завжди накликувало нашу іміґрацію до святкування наших національних свят, як теж до ріжних національних маніфестацій чи протестів. Цього року, згідно з ухвалою семого конґресу „Обєднання", поручено нашій іміґрації, як окреме завдання, відсвяткувати 20-ліття відродження української державности на землях Великої України, що й здійснилось.

Коли говорити про нашу політичну акцію, то це був мабуть перший рік за всі 15 років існування „Обєднання" що не поведено в нім якоїсь спеціяльної протестаційної акції, звернеої проти окупантів українських земель. Та це треба собі пояснити відносинами у старім краю, властиво на українських землях під Польщею, де провід повів уґодову політику, а тимсамим утруднив нам до певної міри ширшу акцію проти окупантів на міжнароднім полі, а навіть і перед американським світом. Ми нераз застановлялися, наприклад, над тим, щоб повести з Америки широку протестаційну акцію, звернену проти кольонізації українських земель під Польщею, яка поступила в останнім році в застрашальний спосіб вперед. Та не можна було діждатись точних і провірених матеріялів з краю, а без того годі виробляти відповідні меморіяли до урядів, як теж подавати точні інформації для американської преси. Ще тяжче дістати такі інформації про протиукраїнську політику Румунії. А щодо Закарпаття, то саме тепер надходить той час, що таки треба буде повести протестаційну акцію проти тих практик чехословацького уряду, якими цей уряд намагається тепер завдавати удари українству, звязуючи його малощо не з нелеґальщиною. Про те, що діється в Україні під Советами, можна знати хіба з того, що подають у ряди-годи самі советські ґазети, чи з оповідань декого з тих наших людей, що їм удалось видобутися з советського пекла. Та нам здається, що наш протест проти Советів сьогодні не був би нічим надзвичайним, бо проти них зачинає протестувати тепер уже майже цілий світ. Біда тільки, що цей світ, навіть у тім випадку, ще далі бачить головно Росію, а згадує за Україну звичайно тільки тоді, коли думає не про те, що думає Україна, а про те, які пляни має Гітлер щодо України. Ось ті справи заставили „Обєднання" бути в тісніших звязках з деякими протисоветськими колами в Англії й допомагати поширенню видаваного в Лондоні журналу „Контемпорері Рошя", яке має саме за завдання призвичаїти в першу черґу анґльо-саксонський світ до того, що вже нема ніякої „Росії", а є тільки при помочі терору і насильства держана т. зв. федерація ріжних народів і держав, між якими першою є Україна, яка ніяк не хоче бути разом з Росією в одній державі, а змагає до відділення від Росії й державної самостійности. „Обєднання" було теж у звязку з послом британського парляменту, Джеймсом Рисом Дейвисом, намагаючися зблизити його ближче до українців у тому розумінні, щоб він сам наочно переконався, що ми за нарід, які наші почування і які погляди на ріжні світові проблеми, а зокрема на те, якими шляхами змагаємо до здобуття нашої державної низалежности. Це й була причина, чому ми старалися влаштувати для посла Дейвиса відчити в українських громадах в Америці. Як відомо, посол Дейвис виїхав з Америки з далеко ширшим і глибшим розумінням української справи, як воно було в нього перед його приїздом. Він і запевнив нас, що використає те обзнайомлення з нашою справою в британськім парляменті, як тільки буде нагода заговорити про українську справу.

З нагоди поїздки до Польщі французького міністра справ заграничних, Дельбоса, вважали ми за відповідне вислати йому телеґраму з пригадкою невідрадного положення українського народу під Польщею. Думали ми хоч тим способом пригадати, що справа західньо-українських земель під Польщею не є внутрішньою справою Польщі, а тільки міжнародньою, а в першу черґу: українською, себто такою, якої не можна вирішувати без українського народу.

Дальшою ділянкою „Обєднання" **є праця на культурно-пропаґандному полі.** Такі давні наші видання, як „Полиш Атроситіс" і „Фемін ін Юкраїн", мали характер більше політично пропаґандний, а такі, як „Спирит оф Юкрейн" — інформаційно-літературний. Та цього року закінчили ми підготову для видання двох інших праць, цілком відмінних від попередніх. Ось тут перед нами є переклад анґлійською мовою однотомової Історії України, якої автором є проф. Михайло Грушевський. Переклав її д-р Василь Галич. Маємо тут перед собою також матеріяли для видання книжки „Україна й Українці". Збірка тих матеріялів і їх виготовлення забрали шість років праці. Виготовив їх д-р Остап Грицай, згідно з тим пляном і тими вказівками, які одержав від „Обєднання". Обидві праці є власністю „Обєднання" і ждуть на те, що ми далі з ними зробимо. Історію України можна пробувати видати через американське видавничо-книжкове підприємство, або у власнім заряді. Як в одному так і в другому випадку треба поважнішого вкладу грошей. Матеріяли до книжки „Україна й Українці" треба тепер основно переглянути, пристосувати до американського вжитку, перекласти анґлійською мовою, дати потім той переклад переглянути американським професорам чи журналістом і вислухати їх опінії, а потім братися за видання книжки. Річ ясна, що поминаючи працю, яку треба вложити в це діло, не можна його виконати без поважніших грошевих засобів. І цю справу треба тепер вирішити.

Ми мали також наради і в справі опрацювання й видання анґлійсько-українського й українсько - анґлійського словника. Вели в тій справі листування і переконалися, що можна знайти сили, з якими можнаб ўзятися за ту працю. Але і та праця не може бути почата, поки не будуть на те фонди. Те саме відноситься і до підручника української мови, над якою виданням ми теж застановлялись.

У звязку з виданнями згадаю теж за фінансову допомогу „Обєднання" у справі книжко д-ра Василя Галича „Юкрейнієнс ін ди Юнайтед Стейтс", виданої заходом „Ди Юніверзиті оф Шикаґо Прес".

Дальшою справою „Обєднання" є **справа української молоді в Америці.** Вже яких 10 років тому виступали на конґресі „Обєднання" представники тут родженого нашого покоління і виголошували свої думки та завваги відносно нашого життя в Америці. Ми перші були тими, що звернулися до молодого покоління з проханням виступити публично перед представниками орґанізованого старшого покоління з критикою його діяльности і зо своїми домаганнями. Ми хотіли, щоб молоде покоління могло дістати певні вияснення, чому саме є такий вигляд нашого життя в Америці, а не інакший. А далі бажали ми при допомозі думаючої, ідейної й активної частини нашої молоді довести в Америці до співпраці молодої ґенерації зо старшою. Та, не зважаючи на наші попередні заходи, це факт, що й тепер серед деякої частини молоді ще далі панує якесь упередження до старшої ґенерації, а серед старшої ґенерації є багато таких, що махають рукою на молодь. Через те рішили ми мати на сьогоднішних нарадах на ту тему ширшу дискусію між представниками молоді й старшої ґенерації. Ще додам, що шлях орґанізування й обєднування нашої молоді в Америці, як його намічувало „Обєднання", є тепер репрезентований Ліґою Української Молоді Північної Америки.

Семий конґрес „Обєднання" поручив нам прослідити справу **української участи у Світовій Виставі в Ню Йорку в 1939 році.** Йде про те, щоб видати свого роду громадянську опінію про те, що можна в тій справі зробити, що відповідалоб нашим силам і нашому престіжеві й мало вигляди на сякий-такий успіх. Ми старалися розслідити ту складну справу з ріжних боків. А як вона представляється, буде подане в інших звітах.

Ще зазначу, що наше життя розгалужується. Це значить, що є вже багато таких справ, які колись порушувало „Обєднання", чи їх переводило в життя, а якими тепер займаються окремі орґанізації. Згадаю, наприклад, про Орґанізацію Державного Відродження України, що займається орґанізуванням допомоги революційній боротьбі, про Орґанізацію Оборони Лемківщини, Союз Українок, чи Червоний Хрест, що перебрали значну частину тої праці, яку перше вело „Обєднання".

При кінці ще скажу кілька слів про **наше відношення до Америки і Рідного Краю,** бо хоч уже стільки разів ми про це говорили, то ще далі знаходяться такі, навіть із молодого покоління, що не хочуть нас брати такими, якими ми є.

„Обєднання" є оперте на моральній силі, яку будує на ідейній праці, призначеній для скріплення українських сил в Америці й у старім краю. Є воно самостійною і незалежною орґанізацією, не звязаною нічим і ніким іншим, а тільки своєю ідеольоґією, виявленою у статуті і постановах „Обєднання". А цей статут і ці постанови визнають у першу черґу потребу постійної допомоги визвольним змаганням Рідного Краю. Вони зясовують, що нашим ідеалом є самостійна й соборна та народоправна українська держава. І „Обєднання" завжди підкреслювало потребу плекання серед наших мас розуміння справжньої американської демократії, себто в першу черґу тої, що зродилася на тій землі тоді, коли лилася кров за її визволення. З вірою у власні сили нашого народу піддержує воно, як у старім краю так і тут, те все, що ту власну силу творить. „Обєднання" заступає лінію безкомпромісової боротьби з окупантами українських земель. І то не тому, що може нам тут легко на американській землі таку, так би сказати, „революційну" лінію проводити, але тому, що це ще найреальніший підхід до здійснення нашого національного ідеалу. А хто слідить за політикою окупантів супроти українського народу, той переконається, що як у Советах так і в Польщі, чи на ін-

ЗЕМЛЯ БЕЗ ВОДИ

Вже грецькі старинні фільософи роздумували над тим, із чого повстав світ. Ріжні ріжно відповідали на це питання. Один із тих мудрців, Талес із міста Мілет у Малій Азії, що прославився тим, що в 585. році перед Христом влучно передбачив затьму сонця, твердив, що все на світі повстало з води та складається теж із води. Таке твердження виглядає нам смішне, коли говоримо про всесвіт. Колиж говорити про живі істоти, то твердження Талеса правдиве бодай на 60 відсотків. Справді ростини, звірі, а навіть і люди складаються переважно з води. Тіло людини, що важить 140 фунтів, має в собі 92 фунти води, отже приблизно 60 відсотків нашого тіла творить вода. Є між морськими животинами навіть такі, що мають у собі 95 відсотків води.

Тому, що живі істоти мають у собі так багато води, ясне є, що без води, з якої орґанізми моглиб доповняти її втрачені засоби, ніщо живе не змогло би вдержатися. Пустинні піски майже такі самі вороги всякого життя, як вогонь.

Таж не дивота, що деякі вчені ставили питання, чи припадково не могло би трапитися таке, що земля втратила би воду. Колиб так нпр. внаслідок зудару сонця з якоюсь планетою тепло сонця побільшилося значно і це тепло спричинило би випарування вогкости на нашій землі. Або колиб якась планета занадто у своїй мандрівці наблизилася до землі та внаслідок свого притягання витягнула би всю воду з рік і океанів. Бож і сонце і місяць своїм притяганням вправляють води океанів у ритмічне колихання, відоме під назвою припливу та відпливу моря. Колиж це колихання сталосяб занадто сильне під впливом співділання тих двох близьких сусідів землі з якоюсь планетою з далекого всесвіту, то чи океани не вилялись би, як вода зо склянки. А вкінці, як можемо бути певні, що води, які є на поверхні землі, не всякнуть у глиб землі. Бож бачимо, як наприклад дощівка всякає в землю. Чомуж би колись не могли всякнути в землю ріки й океани, так, що остались би скельні й піскові пустині.

Що вода під впливом надмірного соняшного горяча може виваритися, не є виключене, одначе дуже мало правдоподібне. Та тоді ми не малиб чого журитися посухою, бо вже сама горяч убилаб і нас і все, що жиє, і ми не бачили би висушення землі з води. Таксамо дуже й дуже мало правдоподібне, щоб якась заблукана планета могла витягнути з нашої землі воду. Така зустріч двох планет у всесвіті, в якому так багато місця, менше правдоподібна, ніж стріча двох крісових куль вистрілених підчас густої стрілянини. Така зустріч не є виключена, одначе трапляється одній зорі на сотки міліонів літ. В наших околицях світу така зустріч уже була раз притрапилася. Було це тоді, як із сонця повстали планети. А повстали вони (згідно з найновішими твердженнями астрономів) так, що коли сонце було ще міліярди літ молодше, наблизилася до нього якась заблукана зоря та завдяки притяганню, яке спричинила на ґазовоплинну масу сонця, виссала з сонця велитєнську каплю його тіла в формі веретена. Ця частина оберталася й розпалася на менші капельки. Вони вистигли і прибрали форму планет, між якими є і наша земля. Колиж трапився такий випадок раз на міліярди літ, то не маємо чого боятися, щоб таке трапилося знову саме в нас.

Вже поважніше моглиб люди побоюватися, що вода, яка є на поверхні землі, може всякнути у її нутро. Тимбільше, що води, яка є на поверхні землі, в порівнянні з усією масою нашої планети не дуже багато. Колиб усі океани, моря та ріки розлилися рівномірно по всій земній кулі, то вся ця вода утворила би верству леду, півтретя милі глибоку. Чимжеж є така верства супроти того, що промінь землі виносить 6,400 миль. Отже ця вся вода виносить ледви 0.06 відсотка проміню землі Для яснішого зрозуміння можна подати приклад: колиб ми хотіли яблуко, якого промінь виносить три цалі, покрити верствою води, якої глибина булаб саме в цьому відношенні до променя яблока. Тоді яблуко треба би покрити верствою, грубою 0.03 частини міліметра. Такою то малою-маленькою капелькою є ввесь засіб води, яка виповняє (могутні в порівнянні з нами людьми) океани, коли її порівняти з усією масою землі. Невжеж це не чудо, що цей ніжний подих вогкости, яка покриває нашу землю, не всякне в її нутро, не полетить десь із неї у простори всесвіту? Які непропускальні мусять бути дна океанів, коли не дають продістатися морській воді в глибину.

Учений Сі твердив, що теоретичні причини промовляють за те, що вода, яка є на поверхні землі, може зникнути в глилі, може зникнути, себто всякнути в глибину землі. Колиб таке могло статися, то плесо океанів мусілоб із року на рік обнижуватися. Та дійсність доказала, що так не є. Коли би бодай трошечки плесо вод обнизилося, то мірничі інструменти записалиб це. Тимчасом ніколи досі такого обниження не ствердили. Вчені твердять, що міліярди років, іще проминуть, заки прийде хвилина (бо мусить прийти), коли земля зовсім буде осушена. Та до того часу загине всякий слід по людях.

ших землях, окупанти українських земель не бажають собі ніякої згоди, а тільки нашого фізичного й духового знищення. І отсе причина, чому гинуть в Україні під Советами навіть такі, вже не то угодовці, але й такі вірнопіддані Москві, як Любченко чи Затонський. Тим треба теж пояснити цілковитий провал т. зв. „нормалізації” на українських землях під Польщею, де провалилося буквально все, що було звязане з обіцянками, які дістало УНДО від польського уряду. А зате розвивалось у часі того провалу життя там, де ніхто не думав про ніяку поміч з боку Польщі, а розбудував наше власне життя власними силами проти її волі. Та навіть і тут в Америці розвивається, як бачимо, правдиве наше життя там, де ми виявляємо свою власну ініціятиву і жертвенність, де беремо життя у свої власні руки, де наш власний мозок плянує, наша кишеня жертвує, а наша рука виконує.

В нашім розумінні українська нація є виставлена тепер усюди на пробу. Нам приходиться всюди боротись і здобувати, себто вдержувати наше національне і фізичне життя, або гинути. **Найбільшою для нас небезпекою є сьогодні зневіра, страх за те, чи ми видержимо, сумнів у те, чи ми, борючися з ворогами, остаточно переможемо.** Нещастя наше, що на західньо-українських землях маємо тепер у проводі ось таких заляканих людей, що занадто биті сумнівами, яку вести супроти Польщі політику. Говоримо про ті землі тому, що на тих землях жите коло сім міліонів українців, які хоч частинно мають ще сяку-таку спромогу вибрати якийсь провід й устами того проводу виявляти перед світом, які є змагання українського народу, яка його політика. Цей провід має змогу виказати перед світом, що що наш нарід не робив би, як льояльно не ставивсяб до окупантів, то є неможлива ніяка співпраця нашого проводу з окупантськими владами. У Советах це виявляється смертю, розстрілами чи самогубствами тих українців, що їх Москва поставила на чолі УССР, а в Польщі виказуване арештами і смертними присудами на таких як Білас і Данилишин та їм подібних. Ось та постава нашого народу мусить бути гідно виявлена також з боку т. зв. легального політичного проводу. З цього виходить, що коли знайшлись українські провідні люди, що вірили в злагоду з Польщею чи, як там кажуть, у „нормалізацію”, і коли як посли, пішли до польського сойму до Варшави і там роками сиділи і за той час не то що не здобули для українського народу ніяких полекш, але ще були свідками, як польський наступ на українців скріпився навіть при допомозі самого польського уряду, **то тепер вони повинні демонстраційно ті посольські мандати зложити, з польського сойму вийти і це перед світом виявити.** А імігрaції, себто й нам, дати таким поступком спромогу вести розумну протипольську акцію, оперту на. офіційнім мандаті офіційного проводу Рідного Краю.

А тепер пригляньмося до нашого життя в Америці. І тут маємо перешкоди. Вони іншого роду, але є. І вони теж не сміють бути перешкодою в розбудові нашого самостійного життя. Це правда, що нам бракує матеріяльних засобів, і відповідних сил до праці. Та це є час лереходовий. Все те поборемо, якщо захочемо побороти, себто, якщо зможемо рік за роком виставляти розумні й здійснялні пляни і до виконання тих плянів затягати щораз нові і свіжі сили.

Наше головне завдання в „Обеднанні”: ціле наше життя обсервувати, а нашу ініціятиву, звідки вона не виходилаб, піддержувати. І тим чином спрямовувати діяльність нашого національного колективу до того, щоб зростала американська Україна морально, культурно, матеріяльно й політично. Ми старалися брати з Рідного Краю все, що там діється гарного, творчого й бойового, не встряваючи в крайові тертя і партійні непорозуміння. І звідси з Америки ми намагалися давати Рідній Землі тільки те, що є виявом наших правдиво благородних та ідейних поривів і почувань. Робили ми те все в наших скромних рамцях і в минулому році в тім переконанні, що тою скромною працею всетаки допомагаємо ідейно й реально українській справі й українському народові — як на рідних землях так і тут в Америці.

ЛЮДИНА-КІСТЯК РОЗПОВІДАЄ...

(Кінцева розмова В. Качмара, кореспондента львівського „Нового Часу”, з українським селянином, що недавно повернувся з Советів).

— Ви селянин і бували в ріжних околицях України впродовж отих 19 літ. Скажіть іще таке: Я читав у чужій пресі, що **українці домагаються лише хліба й землі,** а більше нічого. Чи це правда?

— Ні! Так може було давнішими роками, коли ще національна свідомість в Україні серед широких мав була слаба. Сьогодні українські селяни домагаються вже чогось більше, як хліба й землі. Тепер скрізь в Україні лунає клич: **„Хочемо самостійної України”, від нікого незалежної!”**

— Москва поневолює Україну, український селянин і робітник є в неволі, **українська нація зможе всебічно розвиватися щойно у власній державі.** Москва обдурила Україну; **лише шляхом національної революції українська нація добуде собі належні права...**

— Чим більше агентів ГПУ, тим нарід в Україні **обережніший.** Зрештою ГПУ не може дати собі вже ради з тим усім, що тепер діється в Советах.

— Чи цього року був гарний урожай в Україні?

—Дуже гарний! Кажуть, що тому буде війна в Советах, що з України стільки збіжжя забирають у Московію.

— Підождіть! Отже в Україні вірять, що хтось прийде їх визволяти з московської неволі?

— Ні, в таке там не вірять. Але голосно вже говорять, що Совети ось-ось проваляться. То значить, кажуть, що Москва тепер осталася самітна, без союзників, а московська армія, складена з ріжних національностей, не представляє ніякої сили й не видержить...

— Якжеж згадують в Україні німців з часів 1918. р.?

— Погано! Не забули про якісь карні експедиції, чи...

— Реквізиції — завважую.

— Так, так! Реквізиції. Кажуть, що Німеччина, чи радше німецьке військо вивезло **з України багато збіжжя** та ріжної всячини-багатства. Та всежтаки знають, що Гітлер бє комуністів.

— А. про війну в Китаю знають? — питаю.

— Так! До тієї війни на Далекому Сході прикладають велику вагу. Прямо кажуть, що Японія розвалить СССР. Треба ще згадати, що в Москві теж не хочуть війни з Японією.

— Але для мене ще важне одно, що дуже цікавить українця на західньо-українських землях, а саме: чи направду в Україні наші брати селяни й робітники так жахливо марно виглядають, як оце ви?

— Бачите, ви може не повірите, але це щось страшне. Ви часто побачите маленьких діточок в українському колхозі блідих, без радости життя і дитячого щастя, густочасто голодних, і серце крається з болю. Оті маленькі діточки не знають безжурности дитячого життя. Українські матері й батьки безсилі супроти такої большевицької дійсности.

— Добре, але часто можна бачити на світлині повноличих советських дітей, усміхнених, здорових і т. д. Як це так?

Мій співбесідник усміхається гірко та й відповідає мені: І ви вірите цим світлинам? Зрештою ви певно бачили на світлині комісаря Літвінова, пузатого, буржуя в повному того слова значінні, не лише з вигляду. А проте гляньте на мене! Мені 62 роки, а роблю враження людини з того світу. А більшість в Україні, як і взагалі в отій московській катівні народів, живуть таким „добробутом”, як це я жив, і виглядають так, як оце я.

— Вкінці скажіть, як це ви дісталися сюди з московського пекла?

— Мене виселили через польський консулят у Києві.

— То ви не були советським громадянином?

— Ні! Я мандрував з місця до місця, займаючися торгівлею.

— Якою торгівлею?

— Воно так! В Україні робітник (некомуніст) заробляє денно 8—9 рублів, а життя коштує пересічно 12 рублів денно. Тому крадіж у Советах і в робітничих заводах дуже поширена. З того приводу приватні — мандрівні купці вештаються скрізь по Україні.

— Ну, а чому вас аж тепер виселили з України?

— Не знаю, але в останньому часі советська влада масово виселює з України та СССР всіх чужинців, то є німців, італійців, японців, а зокрема **галичан - некомуністів.** Мене теж виселили. Зрештою я був би дуже давно втік звідти, але годі було видістатися з московської пащі. Зрештою в Україні вірять, що **визволення ось-ось прийде!**

— Так, ми всі твердо віримо, що **Україна швидко буде вільною, незалежною державою Української Нації!**

Прощаюся з людиною-кістяком, жертвою комуністичного дурману, запевняючи його, щоб не боявся вже ГПУ.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

РАБСЬКИЙ ДУХ — НАШЕ ЛИХО.

Вже нема Австрії, себто тої давньої Австрії, до якої належала наша Галичина. А проте скільки то ще тепер є тут в Америці галичан, що ще сьогодні зітхають до небіжки Австрії й до цісаря. Навіть не хочуть вірити, що їх уже нема. Ще й з лайкою накидаються, коли їм казати, що Австрія не існує, що цісаря нема. Так, маємо ще тут богато таких, що не визнають жадної України, а тільки Австрію. І дійсно дивно, що це таке, що так привязало тих людей до тої Австрії, що її ще досі не годні забути, хоч вона про них не дбала. Оте рабство, бо ніщо інше не може бути, є страшною нашою язвою. І тому тепер треба нам класти велику вагу на те, щоб наші люди знову не привязувались до нових окупантів, щоб не ставали рабами Польщі чи Советів. З цього рабства походить і та наша звичка завжди очікувати від когось якоїсь ласки чи помочі. Тому треба вбивати в голову наших людей раз-у-раз, що як хто відбере Україну від Советів, то для себе самого, а не для нас. І таке буде з іншими українськими землями. А як хочемо бути вільними, то мусимо самі братися за діло і визволяти та будувати Україну власними руками.

Микола Горішний,

Ню Йорк, Н. Й.

ПОСМЕРТНА ОПОВІСТКА.

Дня 25-го грудня ц. р. помер у 64-тім році життя **Гавриїл Сеньків,** довголітній член Бр. св. Володимира, від. 130 У. Н. С., в Ню Йорку. Покійний родився в селі Городнів, повіт Золочів, Західна Україна. Похорон відбудеться в вівторок, 28-го грудня 1937, в годині 9 рано.

Всі члени 130 відділу обовязково мають прийти в означений час до похоронного заведення Яреми 129 Е. 7-ма вул. в Ню Йорку і взяти участь в похороні. Похоронна відправа відбудеться в греко-кат. церкві св. Юра на 7-мій вул. в Ню Йорку.

В. И. П.

М. Коваль, секр.

З ДНЯ

ПОМИЛКИ, ЩО ВІЧНО ПОВТОРЯЮТЬСЯ.

В одній російській повісті є описаний такий петербурзький візник, що їздив по місті 40 літ, знав кожну найменшу вуличку, знав кожний камінець, кожний закрут — а проте на однім закруті, коли переїздив усе колесом, зачіпав за один вистаючий камінь. Він переїздив коло нього тисячі разів і кожний раз повторялася та сама історія. Він дивувався, чому це так. Але не вмів здибати відповіди.

У своїй книжці „Ди арт оф тінкінг” Ернест Дімне говорить, що ми часто забуваємо за одну дуже важну річ, а саме, що з віком люди вдосконалюють не лише свої добрі прикмети, але також і лихі. Коли, наприклад, чоловік мав змалку склонність говорити правду, то коли виросте, він виспеціялізує ту склонність. Він буде говорити правду глибше, розумніше, рішучіше й відважніше. Але коли він змалку любив підбріхувати, то на старість він стане добрим брехуном. З бігом літ він буде брехати зручніше, хитріше, підступніше. Буде влучати в найболючіше місце, а притім ні трошки не загикається. Літа дають досконалість і в однім і в другім напрямку.

ТЕ САМЕ З НАРОДАМИ.

Важко є змінити характер людини. Але тим важче змінити характер цілого народу. Грецький історик Геродот описує скитів, себто нарід, що заселював до народження Христа Україну, приблизно так: нарід музичний, любить танці і пісню; талановитий, відважний, сварливий; не вміє організуватись і творити збірне життя. Геродот сам вандрував по українських степах і ту характеристику подав на основі власних обсервацій.

Пізніше, в 17 столітті, французький інжинір Боплян, що перебував на українських степах кільканацять літ у характері будівничого кріпостей, написав спогади з тих часів і в них також схарактеризував українців подібно до Геродота. Він сказав, що українці це нарід відважний і добрий; він пристрасно любить свободу. Але коли дістане її, не вміє нею користуватись.

Коли ми порівняємо ті характеристики з теперішніми, то ще раз можемо повторити за Наполеоном гадку, що лекше є виграти битву, ніж змінити характер чоловіка.

НАШІ ПОМИЛКИ З ВИЗВОЛЬНИХ ЗМАГАНЬ.

В часі нашої останньої визвольної боротьби ми робили чимало помилок. Ці помилки ми тепер стараємося висвітлювати і на основі їх учитися, щоб у будуччині їх знову не повторити. Нераз нам здається, що ті помилки ми вже як слід пізнали і колиб нам трапилася така нагода, яку ми мали в 1917—20 році, то ми вже їх певно не повторилиб. Але чи дійсно воно так?

До великих наших помилок з часів визвольної боротьби належало те, що ми не мали належної дипльоматичної служби; як також те, що на вартостях тої служби наш центр у столиці мало визнавався. Траплялося таке, що наші революційні уряди висилали за границю людей, що не мали найменшого поняття про політику, що не знали чужих мов. А коли й знали, то лиш кілька речень. Ті люди часто не мали навіть загальної освіти та не мали товариської оглади. З наївним виглядом, нераз у юхтових чоботях, вони йшли на побачення з премієрами світових потуг; а явившись перед їх обличчям, залякувались і не знали, що говорити; а коли й говорили, то недотепні речі. Чужі міністри й премієри, дивлячись на тих представників української держави, думали собі: коли українськи йнарід висилає таких представків, то з ним мусить бути щось дуже зле.

НАМ ЗДАЄТЬСЯ, ЩО МИ ПОПРАВИЛИСЬ.

Про ці сумні події є в нас уже написана чимала література. Деякі бувші члени тих закордонних дипльоматичних місій нині отверто розписуються про це та не щадять нікого: ні тих, що їхали за кордон, ні тих, що їх висилали. Бо вони є того переконання, що на основі гострої критики ми можемо пізнати себе й запобігти лиху.

Сьогодні червоніємо зо стиду за ті події і в кожному українському громадянинові стинається кров у жилах на згадку про них. Тому треба принаймні тепер не повторяти давніх промахів і добре глядіти за тими, що представляють нашу справу серед чужинців, як і за тим, кого висилаємо до чужих країв у ріжних політичних місіях.

Нині в світовій політиці панує величезне напруження. В міністерствах світових потуг обговорюють українську справу. У всіх тих краях треба нам мати своїх представників, але політично вишколених. Інакше повториться з нами в політиці й дипльоматії історія з петербурзьким візником; нагадуються сумні, але правдиві слова Дімнета, що з бігом літ люди не лиш удосконалюють свої добрі сторони, але також і лихі.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

ШІКАГО, ІЛЛ.

Концерт проф. В. Ємця.

В неділю, 5. грудня, відбувся в нас концерт проф. В. Ємця. Василь Ємець є знаний українському громадянству в Америці ще з 1930 р., коли то він дав низку концертів по більших містах Америки. Сьогодня Василь Ємець уже світової слави музика, про якого теплими словами згадувала преса англійська, французька, німецька, бельгійська і чеська з нагоди його концертових виступів. І так наш Василь Ємець, почавши в 1911 році свою карієру в місті Охтирці, на Харківщині, оце вже 26 літ вештається всюди і на кобзі грає. Покінчив він музичну консерваторію в Берліні та Празі і посвятився нашому забутому музейному музичному інструментові: кобзі.

У тім власне лежить заслуга п. проф. Ємця, що витягнув наш історичний інструмент на світову сцену. На своєму концерті в Шікаго сказав він, що йому залежить на тому, щоб український народ в Америці жив традицією наших славних днів з часів Перебенді. Наш народ мусить плекати традицію, без якої він не був би нацією; був би дитиною без батька.

По 11-місячнім турне по канадійських степах приїхав В. Ємець і до Америки через Мінеаполіс, де також дав кілька концертів.

Коло 4 сотні людей слухали його концерту в Авдиторії Шопена в Шікаго.

В першій частині концерту відограв він пісні: „Гомін з України”, „Чого плачеш, Україно” (цю пісню він відписав від рядового козака в 1921 році; в ній говориться про те, як то українці „самі себе звоювали”), „На вулиці сурма грає”, „Гей, у мене був коняка”, „З кримських гір”, „Журилася попадя своєю бідою”, „Кобзарські речтативи” І „Спи, моя дитино, коли ще мала”. Ця остання пісня оспівує бій і смерть 359 стрільців під містечком Базар на Волині в часі т. зв. рейду ген. Ю. Тютюника в 1921 році, а співає її дружина вбитого під Базаром козака свому синові в колисці.

В другій частині концерту артист відограв пісні: „З запорозьких степів”, „Сніговий”, „Максим козак Залізняк”, „Дощик”, „Козак Шарівка”, „Киселик” — пісня кобзарської творчости, що про сумне співає, а весело виходить. Слова цеї пісні „Постій, милий, не вмирай, киселику дожидай” перемінювали сумний зміст пісні у веселий.

Слухачам подобалася найбільше „Пісня з раю”, себто большевицького раю. Проф. В. Ємець наперед пояснив, що це таке деякі слова пісні, як колгосп, продналог, Гепава (чрезвичайка), що це большевицький рай, з якого люди тікають, бо власне від утікача занотував він собі цю пісню з раю, що називається „На колгоспі серп і молот, а в колгоспі смерть і голод”. Пісня невесела, але відограв її п. Ємець тому, щоб прихильники раю на землі не закидували йому, що не співає про досягнення в Україні під Советами.

Концерт закінчено відограннем Бойової Пісні Запоріжців. На концерті були ті самі особи, що їх звичайно видно на всіх концертах. Був також наш артист п. О. Архипенко.

Степан Куропась.

З ЖИТТЯ ПО ВІДДІЛАХ У.Н.С.

НЮ БРИТЕН, КОНН.

Ювилей 254 відділу У. Н. Союзу.

Дня 6. листопаду відсвяткувало братство св. Петра і Павла, від. 254 У. Н. Союзу, 30-літню річницю свого існування. Свято розпочато Службою Божою, полученою з панахидою за померлих членів. Відправляли о. В. Каськів і о. Е. Писар. Опісля виголосив о. Каськів святочну проповідь і побажав членам братства всякого добра та подвоєння членів. Хор разом з вірними відспівав „Многая літа”.

Святочний обід відбувся в Українській Салі. Розпочався в год. 2:30 пополудні. Гості засіли до трьох великих столів, гарно прибраних, до яких доносили смачну страву українські дівчата і жінки. До столу засіли члени братства і прибулі запрошені гості, між якими був п. М. Мурашко, головний предсідник У. Н. С. Святочний обід розпочав громадянин А. Котик. Він сердечними словами привитав присутніх гостей, а потім передав провадження бенкету громадянинові Михайлові Тимчишинові. Тостмайстер М. Тимчишин пояснив значіння ювилейного свята. Потім о. Е. Писар відмовив молитву, разом з присутніми, і так зачався обід. По обіді секретар ювилейного свята, гром. Юрій Зень, передав історію цього братства, здав звіт з приходу і розходу за 30 років та представив усі ті користи, що ними наділив Союз своїх членів. Опісля церковний хор під управою Теодосія Хоптяка відспівав гимн У. Н. Союзу, а далі низку українських пісень. Вірш „Піонірам Українського Народного Союзу” деклямувала панна Марійка Зень, яка вивязалася дуже гарно, бо віддала вірш з таким чуттям, що зовсім полонила слухачів.

Гром. Вол. Палюх відспівав дві дуже гарні пісні, а п. Хоптяк приграв на піяні. Всіх їх публика обдаровувала рясними оплесками. Опісля тостмайстер уділяв слова ріжним бесідникам. Між іншими говорив головний предсідник У. Н. Союзу, М. Мурашко. Він пригадав присутнім, як то в світі з маленьких річей виростають великі. Розповів, як то У. Н. Союз зріс з маленької організації в одну з найсильніших. Пригадав, що теперішня властива наша журба це те, щоб дістати діти до У. Н. Союзу. Гром. А. Маланчук взивав до більшого оживлення в організуванні молоді.

Потім відчитано привіти від братств і товариств, а при кінці предсідник М. Селеман, подякувавши гостям і всім присутнім за участь у тім святі, ще заохотив присутніх до праці над придбанням нових членів до братства.

На закінчення ювилейного обіду відспівав хор з присутніми „Ще не вмерла Україна”.

Після того розпочалася забава, що тревала до пізна в ночі.

З нагоди ювилею братство вислало до краю через Обєднання по $10 для Лемківщини і на бойовий фонд.

Юрій Зень,

секретар ювилейного свята.

ПОСМЕРТНА ОПОВІСТКА

Дня 16-го грудня 1937 р., по довгій недузі померла **Зофія Шиманська,** членкиця від. 221 У. Н. Союзу в Шікаго.

Покійна походила зо села Вишньовчик, повіт Перемишляни, Зах. Україна. Оставила мужа, два сини й дочку. Похорон відбувся 21-го грудня.

Вічна Її Память.

Т. Шпікула, секр.

Імя справедливости було би невідоме, колиб не було справедливости. — (Геракліт).

Найкращий лік на кривду — забуття. — (Сенека).

Не сила зрозуміти Бога, одначе любовю можна його зрозуміти. — (Будда).

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

НЮ ЙОРК, Н. Й. Бр. св. Андрея, від. 66, повідомляє місцевих і позамісцевих членів, що річні збори відбудуться дня 30 грудня 1937, в годині 8-мій вечором, під ч. 406 Е. 67-ма вул. Кожний член є обовязаний явитись на ці збори. Є багато важних справ до полагодження. Рівнож будемо приймати нових членів до Братства і до У. Н. Союзу. Ів. Бугера, секр.

СИРАКЮЗ, Н. Й. Тов. Українська Січ, від. 282, подає до відома своїм членам, що річні загальні збори відбудуться 31 грудня ц. р., то є в пятницю, в годині 6:30 вечором, в У. Н. Домі. Обовязком є кожного члена явитись точно на час. Буде справоздання уступаючого уряду. Звіт контрольної комісії. Вибір нового уряду на 1938 рік, як рівнож дальше намічення праці на біжучий рік для добра й розвою нашого Товариства й взагалі для всього нашого українського народу. Неприявний на річних зборах член буде підлягати карі 1 дол., а урядник 2 дол. — І. Пігуляк, гол.; І. Каменюк, фін. секр.; В. Осухівський, кас.; Г. Туркевич, рек. секр.

ТРЕНТОН, Н. ДЖ. Тов. Запорозька Січ ім. Богдана Хмельницького, від. 245, повідомляє своїх місцевих і позамісцевих членів, що річні збори відбудуться 1-го січня, то є на самий Новий Рік, точно в годині 3-тій пополудні, в церковній гали, 18 Вудлайн ул. Просимо всіх членів явитись на збори, бо є важні справи до полагодження, які відносяться до кожного члена. Буде справоздання урядників і контрольної комісії за цілий минулий рік і вибір нового уряду на 1938 рік. Довгуючих членів просимо вирівнати довги, бо в противнім разі урядники будуть змушені поступити згідно з минулими ухвалами. — В. Кушнір, предс.; П. Рогоза, кас.; П. Квасній, секр.

КЛІТЛЕНД, О. Бр. св. Петра й Павла, від. 102, повідомляє всіх місцевих і позамісцевих членів, що річні збори відбудуться в суботу, 1-го січня, на латинський Новий Рік, точно в годині 1-шій пополудні, в гали церковній на Калич і Вест 7 вул. Кожний член і члениця мають явитись на означений час і в тверезім стані. Буде справоздання урядників за другий піврік і справоздання контролі, вибір уряду на 1938 рік і інші важні справи. Котрий член не явиться і не докаже важної причини неприявности, заплатить кару 1 дол., а урядник 2 дол. Щоби потому не було нарікань, що уряд вибраний, котрий вам не любий, тому приходіть всі і вибирайте таких, які вам подобаються. Ми працювали цілий рік, а ви прийдіть і попрацюйте хоть півдня для добра Товариства і У. Н. Союзу. Місячних вкладок збирати не будемо. — Юрій Гірняк, предс.; Д. Дорош, кас.; Микола Бусько, секр.

ШІКАГО, ІЛЛ. Бр. св. Юрія, від. 379, повідомляє всіх своїх членів, що місячні збори відбудуться 2-го січня зараз по Службі Божій, в гали церковній при Райс і Оклей вул. На річних зборах відділу, що відбулися 5-го грудня, вибрано такий уряд: Петро Сачавський, предс., 2221 W. Erie St.; Михайло Семків, кас., 835 N. Leavitt St.; Андрій Боднарчук, секр., 2319 W. Thomas St., Chicago, Ill. — П. Сачавський, предс.; М. Семків, кас.; А. Боднарчук, секр.

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ

Стемфорд, Конн. — До допису про Листопадове Свято додати: з панахиди прийшло на інвалідів $20.47, а від. У. Н. Союзу $20.

А. І., Рочестер, Н. Й. — Адреси не знаємо. Жертви висилаємо через Земельний Банк на адресу о. І. Валюха, пароха Трускавця. Так нам подано.

Вілмінґтон, Дел. — До проголошених жертводавців додати: Онуфрій Прокіп $1.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВІ

БОФАЛО, Н. Й.

На інвалідів.

Укр. кат. парохія в Бофало, Н. Й., влаштувала Листопадове Свято, получене з панахидою, яке принесло $107.15. Зложили: Від. Союзу Українок $10; А. Слотюк $3; Д. Цьопик і С. Рудий по $2; Кат. Сидоряк $1.50; по $1: В. Будник, Е. Гура, К. Вальницька, Т. Новосядлий (перший), Н. Новосядлий (другий), С. Заремба, В. Яблонський, В. Новосядла, М. Ґах, І. Ґут, Д. Жук, І. Когут, Г. Плотиця, П. Володка, Ю. Сиґловий, Д. Стефанюк, К. Рудик, Ф. Рудик, О. Килин, Д. Тарасовський, Г. Палінський, Г. Цьопик, М. Хомин, В. Олексюк, Р. Вайда, Т. Кузіна, М. Кавалір, Д. Колотило, М. Муціківський, В. Горгота, І. Була, П. Сукмановський, Г. Бумбар, М. Вітровий, І. Дісик, О. Макух, Ю. Круцько; по 50 ц.: А. Павловська, С. Макух, В. Тимкович, М. Бабала, П. Судин, І. Новосядлий, І. Бєляк, А. Бойко, М. Мазурчак, К. Нагорна, Л. Максим, Ю. Давидко, М. Браницький, А. Тучанська, К. Станкевич, К. Гуцул, Р. Купчак, А. Подоляк, А. Володко, М. Кіналь, А. Сохан, Ю. Кузіна; М. Самуляк, В. Плахта, Г. Дякун, І. Бумбар, М. Левицький, І. Мандяк, Г. Леськів.

АРНОЛД, ПА.

На інвалідів і „Просвіту".

Український патріот і бизнесмен І. Федан з Арнолд, Па., переслав через Обєднання $10 на інвалідів і $10 на „Просвіту".

ШІКАҐО, ІЛЛ.

На народні цілі.

Відділ Союзу Українок ч. 36 у Шікаґо ухвалив на своїх зборах жертвувати зо своєї каси $15 на викуп дому Лесі Українки і $5 родинам Біласа і Данилишина. Гроші вислано через Обєднання на призначену ціль.

Уряд від. 36 С. У. А.

ПАСЕЙК, Н. ДЖ.

На інвалідів.

Укр. грек.-кат. парохія і від. 34 ОДВУ в Пасейк, Н. Дж., влаштували 5. грудня ц. р. Листопадове Свято. В церкві по панахиді зібрано $25.58.

Зложили по $1: Т. Вилогорський, Анна Ванько, Е. Крiґловська, Марія Бакуменко, П. Барна, Г. Ничка, І. Мечник, М. Бурнас, В. Матвіяс, Анастасія Реква, Катерина Мицан; пані Луців, Сименович, Марія Комар, Кідонь, Коханик, Анна Припхан, Кіналюк, Марія Голубко; І. Шафран, С. Бущак, Е. Ковальський; по 50 ц.: панна Бакуменко, пані Молодовиц, А. Зелінський.

За комітет: **М. Припхан.**

ЧЕСТЕР, ПА.

З „Українського Дня" на визвольну боротьбу.

Заходом Українського Народнього Дому й усіх організацій, що приміщуються при ньому, відбуто свято „Український День". Свято почато полевою Службою Божою, яку відслужили о. д-р В. Клодницький з Нюарку, Н. Дж., о. О. Мицик, місцевий парох, та о. діякон В. Загоруйко з Нортгемптону, Па.

Пополудні відбувся концерт хору ім. Лисенка. Святочну промову підчас концерту виголосив о. Л. Весоловський з Ню Йорку. Свято пройшло з гарним успіхом і стягнуло багато місцевих і позамісцевих людей. Підчас програми „Українського Дня", члениці УЧХ ОДВУ в одностроях зібрали на визвольну боротьбу $26.90, які переслано до центральної управи ОДВУ на призначену ціль.

ШІКАҐО, ІЛЛ.

З весілля на визвольну боротьбу й інвалідів.

Дня 20-го листопаду 1937 р. відбулося весілля нашої молодої націоналістки, панни Степанії Ризи, з п. Петром Серонеком. Весільна забава відбулася в домі гром. Ризів. А що гром. Ризи є свідомі українці й добрі націоналісти, то зараз зарядили збірку на визвольну боротьбу й інвалідів. Збіркою занялися В. Тимчук і Г. Шавалюк. Збірка принесла $20, які розділено по половині на інвалідів та на визвольну боротьбу. Зложили: гром. Ризи $2.50; по $1: гром. Серонек, П. Дідик, В. Тимчук, І. Граб, І. Підлісний, І. Маньковський, Н. Н., П. Шептак, І. Шавалюк, В. Риза, Й. Крайс, панна Павлина Риза, пані М. Тимчук, пані А. Дідик, пані К. Маньковська; по 50 ц.: панна К. Соколовська, В. Ґалущак; по 25 ц.: І. Медзяк, Й. Ухачський, В. Свійчук, Й. Гуменяк, Т. Медзян, В. Дідик. Гроші переслано через центральну управу ОДВУ.

Григорій Шавалюк.

НЮ ГЕЙВЕН, КОНН.

На визвольну боротьбу.

Дня 14-го листопаду 1937 р. відбулася в церкві св. Михайла панахида, після якої переведено збірку на визвольну боротьбу. Більші суми зложили: Братство св. Михайла $5, 4-тий від. УЧХ ОДВУ $5; по $1: Ф. Левандовський, В. Березіцький, Агафія Бундзяк; дрібними $9.67. Разом $22.67. Гроші переслано через центральну управу ОДВУ.

Мирослава Хавлюк.

НЮАРК, Н. ДЖ.

На дальшу боротьбу.

В суботу, 13. листопаду, відбулося весілля панни Анни Саків і пана Адама Ковальчука в просторій салі при Морис Евеню. Саля була вщерть заповнена гістьми. Тут приґравала знаменита музика пана Бемка. Підчас забави хлопці й дівчата співали українські пісні. Столи були заставлені ріжними українськими смачними стравами. Памятаючи про нашу боротьбу в краю, молода, члениця 70-го від. ОДВУ, радо згодилася на переведення збірки. Слово забрав В. Співак. Коротко пояснив справу й попросив гостей, щоб жертвували свої лепти. Пані Анна Співак і Василь Осадчук занялися збіркою. Жертвували по $1: В. Співак, Оксана Брунька, Маруся Воробець, Маріянна Коса, Т. Кус; по 50 ц.: А. Собак, А. Врублевський; решту дрібними. Разом зібрано $10.54, які вислано через центральну управу ОДВУ на визвольну боротьбу.

Гість.

ПАСЕЙК, Н. ДЖ.

З прощального вечора на визвольну боротьбу.

Заходом 18-го від. ОДВУ ім. Ю. Головінського відбувся в укр. прав. салі 20-го листопаду прощальний вечір з нагоди виїзду молодого студента, п. Степана Давидовича, до краю. В прощальному вечорі взяли участь члени відділів ОДВУ чч. 18 і 34, відділу УЧХ ОДВУ та члени 14-го від. МУН. А тому, що п. Давидович знаний в околиці, прибуло на його прощання багато посторонніх людей.

О. Дяків відкрив вечір молитвою, а потім були прощальні промови, в яких поодинокі бесідники склали побажання п. Давидовичеві, котрий подякував присутнім за таку теплу несподіванку.

При вечері перепроваджено збірку. Зложили: 14-тий від. МУН $5; по $2: обоє Філі, обоє Лодини та обоє Скоробогаті й М. Табачук; по $1: о. В. Дяків, Зіна Лисюк, М. Кость, Д. Фенканин, Ів. Ладичка, В. Роздільський, М. Припхан, О. Боднарчук, обоє Сметани, І. Шафран, С. Ковальський, П. Кідонь, В. Матвіяс, Ів. Романчук, О. Березівський, П. Дмоховський, А. Ферець, Володимир Череватюк, Е. Кривень; по 50 ц.: Г. Яськів, пані Криловська; С. Цімко 25 ц. По відчисленні розходів переслано $22.55 чистого доходу на визвольну боротьбу через центральну управу ОДВУ.

М. Філь.

ТАРЗАН НА РОЗШУКАХ. (45)

Втупивши свій зір у непроглядні нетри, Джейн говорила: „Коли ми будемо йти здовж отсеї ріки, то дуже можливо, що вкінці натрапимо на якусь тубильчу оселю. В цій оселі ми зможемо наняти відповідне число провідників, які заведуть нас до якоїсь найближчої станиці, що злучить нас з цивілізацією. Але всі ми не годні відбути довгого маршу".

„Ти певно маєш на увазі мене, дорога", промовила княгиня. „Та не бійся, я зможу дуже далеко мандрувати. О, я майже атлетично збудована. Вдома я нераз денно робила милю маршу в часі вечірнього проходу". Бравн усміхнувся. Тут втрутився до розмови князь і заговорив: „Ми можемо зробити ноші і Бравн та Тибс понесуть княгиню на ношах".

„А хто вас понесе?" — запитавсь іронічно Бравн. До розмови вмішалась і наївна Китті та сказала: „Збудуймо ноші для двох осіб". Бравн уже наставився на адресу князя і його дурної служниці висипати цілу купу образливих слів, коли Джейн перервала йому: „Це нісенітниця. Крізь ті густі нетря ніхто не вспіє двигати ношів. Ми мусимо ногами пробиватись".

Ціле товариство запало в задуму. Дехто крадькома споглядав на княгиню і це було очевидне, що вона являється найбільшою проблемою в товаристві. „Щож мені робити?" — лебеділа княгиня. „Хіба ви мене тут лишите, а самі вже йдіть собі. Я буду сама пропадати". „Ви всі тут лишитесь, а я піду на розшуки", промовила Джейн.